

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 7ης Δεκεμβρίου 2000*

Στην υπόθεση C-374/98,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους P. Stancanelli, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, και O. Couvert-Castéra, δημόσιο υπάλληλο κράτους μέλους αποσπασμένο στην ίδια υπηρεσία, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον C. Gómez de la Cruz, μέλος της ίδιας υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Γαλλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από την K. Rispal-Bellanger, υποδιευθύντρια στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον R. Nadal, βοηθό γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων στην ίδια διεύθυνση, με τόπο επιδόσεως στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία της Γαλλίας, 8 B, boulevard Joseph II,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωρισθεί ότι η Γαλλική Δημοκρατία, αφενός, παραλείποντας να κατατάξει την τοποθεσία Basse Corbières (Γαλλία) σε ζώνη ειδικής προστασίας ορισμένων πτηνών που περιλαμβάνονται στο παράρτημα I της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 202), καθώς και ορισμένων αποδημητικών ειδών που δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα I, και να λάβει μέτρα ειδικής διατηρήσεως του οικοτόπου τους, κατά παράβαση του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω οδηγίας, και, αφετέρου, παραλείποντας να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την τοποθεσία Basse Corbières προς αποφυγή της διαταράξεως των ειδών που έχουν το ενδιαίτημά τους στην τοποθεσία αυτή, καθώς και της φθοράς των οικοτόπων τους που μπορεί να έχει σημαντικές συνέπειες, κατόπιν της ενάρξεως της εκμεταλλεύσεως λατομείων στην περιφέρεια των δήμων της Γαλλίας Tautavel και Vingrau (Γαλλία), κατά παράβαση του άρθρου 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206, σ. 7), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους C. Gulmann (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, B. Σκουρή και R. Schintgen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: S. Alber

γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 16ης Δεκεμβρίου 1999, στις οποίες η Επιτροπή εκπροσωπήθηκε από τον O. Couvert-Castéra και η

Γαλλική Δημοκρατία από την A. Maitrepierre, chargé de mission στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Φεβρουαρίου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 16 Οκτωβρίου 1998, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 226 ΕΚ), προσφυγή με την οποία ζητεί να αναγνωρισθεί ότι η Γαλλική Δημοκρατία, αφενός, παραλείποντας να κατατάξει την τοποθεσία Basse Corbières (Γαλλία) σε ζώνη ειδικής προστασίας (στο εξής: ΖΕΠ) ορισμένων πτηνών που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγριών πτηνών (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 202, στο εξής: οδηγία περί αγριών πτηνών), καθώς και ορισμένων αποδημητικών ειδών που δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι, και να λάβει μέτρα ειδικής διατηρήσεως του οικοτόπου τους, κατά παράβαση του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω οδηγίας, και, αφετέρου, παραλείποντας να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την τοποθεσία Basse Corbières προς αποφυγή της διαταράξεως των ειδών που έχουν το ενδιαίτημά τους στην τοποθεσία αυτή, καθώς και της φθοράς των οικοτόπων τους που μπορεί να έχει σημαντικές συνέπειες, κατόπιν της ενάρξεως της εκμεταλλεύσεως λατομείων στην περιφέρεια των δήμων Tautavel και Vingrau (Γαλλία), κατά παράβαση του άρθρου 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206, σ. 7, στο εξής: οδηγία περί οικοτόπων), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΚ.

Το ρυθμιστικό πλαίσιο

2 Το άρθρο 4 της οδηγίας περί αγρίων πτηνών ορίζει:

«1. Για τα είδη που αναφέρονται στο παράρτημα Ι προβλέπονται μέτρα ειδικής διατηρήσεως, που αφορούν τον οικότοπό τους, για να εξασφαλισθεί η επιβίωση και η αναπαραγωγή των ειδών αυτών στη ζώνη εξαπλώσεώς τους.

Για τον σκοπό αυτό λαμβάνονται υπόψη:

α) τα είδη που απειλούνται με εξαφάνιση·

β) τα είδη που είναι ευπαθή σε ορισμένες μεταβολές των οικοτόπων τους·

γ) τα είδη που θεωρούνται σπάνια διότι οι πληθυσμοί τους είναι μικροί ή η τοπική τους εξάπλωση περιορισμένη·

δ) άλλα είδη που έχουν ανάγκη ιδιαίτερης προσοχής, λόγω ιδιοτυπίας του οικότοπου τους.

Για να πραγματοποιηθούν οι εκτιμήσεις θα ληφθούν υπόψη οι τάσεις και οι μεταβολές των επιπέδων του πληθυσμού.

Τα κράτη μέλη κατατάσσουν κυρίως σε ζώνες ειδικής προστασίας τα εδάφη τα πιο κατάλληλα, σε αριθμό και επιφάνεια, για τη διατήρηση των ειδών αυτών στη γεωγραφική θαλάσσια και χερσαία ζώνη στην οποία έχει εφαρμογή η παρούσα οδηγία.

2. Ανάλογα μέτρα υιοθετούνται από τα κράτη μέλη για τα αποδημητικά είδη που δεν μνημονεύονται στο παράρτημα Ι, των οποίων η έλευση είναι τακτική, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες προστασίας στη γεωγραφική θαλάσσια και χερσαία ζώνη στην οποία εφαρμόζεται η παρούσα οδηγία, όσον αφορά τις περιοχές αναπαραγωγής, αλλαγής φτερώματος και διαχειμάσεως, και τις ζώνες όπου βρίσκονται οι σταθμοί κατά μήκος των οδών αποδημίας. Για τον σκοπό αυτό τα κράτη μέλη αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στην προστασία των υγροτόπων, και ιδίως όσων έχουν διεθνή σπουδαιότητα.

3. (...)

4. Τα κράτη μέλη υιοθετούν κατάλληλα μέτρα για να αποφύγουν στις ζώνες προστασίας που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 τη ρύπανση ή τη φθορά των οικοτόπων, καθώς και τις επιζήμιες για τα πτηνά διαταράξεις, όταν αυτές έχουν σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους αντικειμενικούς στόχους του παρόντος άρθρου. Τα κράτη μέλη θα προσπαθήσουν επίσης να αποφύγουν τη ρύπανση ή τη φθορά των οικοτόπων και έξω από τις ζώνες προστασίας.»

3 Η οδηγία περί οικοτόπων προβλέπει, στο άρθρο της 7, ότι οι υποχρεώσεις που πηγάζουν από τις παραγράφους 2, 3 και 4 του άρθρου της 6 «αντικαθιστούν τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από την πρώτη πρόταση της παραγράφου 4 του άρθρου 4 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, όσον αφορά τις ζώνες που χαρακτηρίστηκαν δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 4 ή αναγνωρίστηκαν με ανάλογο τρόπο δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 4 της εν λόγω οδηγίας, τούτο δε από την ημερομηνία θέσης σε εφαρμογή της παρούσας οδηγίας ή από την ημερομηνία της

ταξινόμησης ή της αναγνώρισης εκ μέρους ενός κράτους μέλους δυνάμει της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, εφόσον αυτή είναι μεταγενέστερη».

- 4 Το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας περί οικοτόπων ορίζει:

«2. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε στις ειδικές ζώνες διατήρησης να αποφεύγεται η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία οι ζώνες έχουν ορισθεί, εφόσον οι ενοχλήσεις αυτές θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις σημαντικές όσον αφορά τους στόχους της παρούσας οδηγίας.

3. Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεόμενο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάζει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη.

4. Εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε.

Όταν ο τόπος περί του οποίου πρόκειται είναι τόπος όπου ευρίσκονται ένας τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας ή/και ένα είδος προτεραιότητας, είναι δυνατόν να προβληθούν μόνον επιχειρήματα σχετικά με την υγεία ανθρώπων και τη δημόσια ασφάλεια ή σχετικά με θετικές συνέπειες πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον ή, κατόπιν γνωμοδότησεως της Επιτροπής, άλλοι επιτακτικοί σημαντικοί λόγοι σημαντικού δημοσίου συμφέροντος.»

- 5 Σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες για να συμμορφωθούν προς την οδηγία αυτή εντός δύο ετών από την κοινοποίησή της. Δεδομένου ότι η οδηγία αυτή κοινοποιήθηκε τον Ιούνιο του 1992, η εν λόγω προθεσμία παρήλθε τον Ιούνιο του 1994.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

- 6 Στις 2 Ιουλίου 1996, η Επιτροπή απηύθυνε στη Γαλλική Κυβέρνηση έγγραφο οχλήσεως, με το οποίο της καταλόγισε τη μη τήρηση του άρθρου 4 της οδηγίας περί αγρίων πτηνών, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία περί οικοτόπων, για την τοποθεσία Basse Corbières που καταλαμβάνει τμήματα της περιφέρειας της Aude και της περιφέρειας των Ανατολικών Πυρηναίων. Η Επιτροπή υποστήριξε, με το έγγραφο αυτό, αφενός, ότι η τοποθεσία Basse Corbières έπρεπε να είχε καταταγεί σε ΖΕΠ, δεδομένης της σημασίας της για τη διατήρηση των αγρίων πτηνών, μεταξύ άλλων του σπιζαετού, και, αφετέρου, ότι η έναρξη της εκμεταλλεύσεως λατομείων στην εν λόγω τοποθεσία είχε επιφέρει την υποβάθμιση αυτής χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις που θα την καθιστούσαν επιτρεπτή.

- 7 Η Γαλλική Κυβέρνηση υπενθύμισε, με την από 28 Νοεμβρίου 1996 απάντησή της, ότι οι γαλλικές αρχές αναγνώρισαν το ενδιαφέρον που παρουσίαζε η εν λόγω τοποθεσία προβαίνοντας στη λήψη ειδικού μέτρου διατηρήσεως για την προστασία του σπιζαετού, συγκεκριμένα μια νομαρχιακή απόφαση για τη διατήρηση του βιοτόπου αυτού του είδους στη περιφέρεια των δήμων Vingrau και Tautavel. Η κυβέρνηση αυτή ανέφερε, άλλωστε, ότι σχεδιαζόταν η κατάξη των εν λόγω περιφερειών σε

ΖΕΠ. Σημείωσε, επιπλέον, ότι η εταιρία ΟΜΥΑ εκμεταλλεύεται εδώ και πολλά χρόνια λατομεία στην περιφέρεια του δήμου Tautavel. Η εξάντληση του κοιτάσματος στον δήμο αυτό είχε οδηγήσει την εν λόγω εταιρία να υποβάλει αίτηση για την έγκριση της επεκτάσεως της εκμεταλλεύσεως του λατομείου στον γειτονικό δήμο, το Vingrau. Η Γαλλική Κυβέρνηση υποστήριξε, συναφώς, ότι η απόφαση του *cour administrative d'appel de Bordeaux* (Γαλλία), που είχε ακυρώσει τη νομοκρατική απόφαση για τη χορήγηση άδειας, στην εταιρία ΟΜΥΑ, κατασκευής εγκαταστάσεως για την εκμετάλλευση του λατομείου στην περιφέρεια του δήμου του Vingrau, πληρούσε τους όρους της οδηγίας περί αγριών πτηνών.

- 8 Με έγγραφο της 19ης Δεκεμβρίου 1997, η Επιτροπή εξέδωσε αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία θεωρούσε ότι η Γαλλική Δημοκρατία, αφενός, παραλείποντας να κατατάξει την τοποθεσία Basse Corbières σε ΖΕΠ ορισμένων πτηνών που περιλαμβάνονται στο παράρτημα I της οδηγίας περί πτηνών, καθώς και ορισμένων αποδημητικών ειδών που δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα I, και να λάβει μέτρα ειδικής διατηρήσεως του οικοτόπου τους, κατά παράβαση του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω οδηγίας, και, αφετέρου, παραλείποντας να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την τοποθεσία Basse Corbières προς αποφυγή της διαταράξεως των ειδών που έχουν το ενδιαίτημά τους στην τοποθεσία αυτή, καθώς και της υποβαθμίσεως των οικοτόπων τους που μπορεί να έχει σημαντικές συνέπειες, κατόπιν της ενάρξεως της εκμεταλλεύσεως λατομείων στην περιφέρεια των δήμων Tautavel και Vingrau, κατά παράβαση του άρθρου 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας περί οικοτόπων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΚ. Η Επιτροπή κάλεσε τη Γαλλική Κυβέρνηση να λάβει τα αναγκαία μέτρα για τη συμμόρφωσή της με την αιτιολογημένη αυτή γνώμη εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίησή της.

- 9 Οι γαλλικές αρχές απέστειλαν την απάντησή τους στην αιτιολογημένη γνώμη με έγγραφο της 22ας Ιουλίου 1998. Σημείωσαν, μεταξύ άλλων, ότι μια πληρέστατη μελέτη είχε καταστήσει δυνατή την εκτίμηση των επιπτώσεων των εν λόγω λατομείων στην υλοποίηση των κοινοτικών στόχων. Ενόψει της μελέτης αυτής είχαν τεθεί σε εφαρμογή τα κατάλληλα αντισταθμιστικά μέτρα για τη μείωση των επιπτώσεων του σχεδίου στο φυσικό περιβάλλον, στα είδη και στο τοπίο. Οι γαλλικές αρχές ανέφεραν επίσης στο έγγραφό τους ότι μια απόφαση του *Conseil d'État* (Γαλλία) της 18ης Δεκεμβρίου 1996 και μια απόφαση του *tribunal administratif de Montpellier* (Γαλλία) του Ιανουαρίου 1998 επιβεβαίωσαν την έγκριση εκμεταλλεύσεως και εγκαταστάσεως που παραχωρήθηκε στην εταιρία ΟΜΥΑ. Οι γαλλικές αρχές

υπενθύμισαν, επιπλέον, ότι βρισκόταν σε εξέλιξη αποστολή μεσολαβήσεως μεταξύ των υποστηρικτών και των αντιπάλων της εκμεταλλεύσεως του λατομείου του Vingrau και ότι, μετά το πέρας των εργασιών αυτής, οι αρχές θα κινούσαν διαδικασία κατατάξεως σε ΖΕΠ.

Επί της ουσίας

10 Η Επιτροπή προσάπτει στη Γαλλική Κυβέρνηση ότι:

- πρώτον, παρέλειψε να κατατάξει την τοποθεσία Basse Corbières σε ΖΕΠ,
- δεύτερον, παρέλειψε να λάβει επαρκή μέτρα ειδικής διατηρήσεως του οικοτόπου ορισμένων ειδών που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι της οδηγίας περί αγρίων πτηνών καθώς και ορισμένων αποδημητικών ειδών που έχουν το ενδιαιτήμά τους στην τοποθεσία αυτή,
- τρίτον, παρέλειψε να λάβει τα κατάλληλα μέτρα προς αποφυγή της διαταράξεως των εν λόγω ειδών στην τοποθεσία αυτή καθώς και της υποβαθμίσεως των οικοτόπων τους.

Επί της κατατάξεως σε ΖΕΠ

11 Η Επιτροπή σημειώνει ότι ο ορνιθολογικός πλούτος της ζώνης των Basse Corbières, ο οποίος βρίσκεται σε πέρασμα μεταναστεύσεως ευρωπαϊκής σημασίας, δικαιολόγησε

την καταγραφή της ζώνης αυτής από τις γαλλικές αρχές ως σημαντικής για τη διατήρηση των πτηνών (στο εξής: ΣΖΔΠ). Η περιοχή που ορίστηκε κατ' αυτόν τον τρόπο ως ΣΖΔΠ αντιστοιχεί σε επιφάνεια 47 400 εκταρίων. Αφενός, στη ζώνη Basse Corbières βρίσκονται πολλά από τα περιλαμβανόμενα στο παράρτημα Ι της οδηγίας περί αγρίων πτηνών είδη, μεταξύ δε άλλων ένα ζεύγος σπιζαετών, είδος το οποίο εκπροσωπείται στη Γαλλία από είκοσι περίπου ζεύγη και, αφετέρου, η ζώνη αυτή αποτελεί σημαντική τοποθεσία για την αποδημία των αρπακτικών.

- 12 Η Γαλλική Κυβέρνηση αναγνωρίζει ότι η κατάταξη των Basse Corbières σε ΖΕΠ καθυστέρησε λόγω πληθώρας διενέξεων σε τοπικό επίπεδο. Ωστόσο, χάρη στο έργο ενός μεσολαβητή που διόρισε η Γαλλική Κυβέρνηση, θα καθίστατο δυνατή η κατάταξη σημαντικού μέρους της τοποθεσίας Basse Corbières σε ΖΕΠ. Η Γαλλική Κυβέρνηση υπενθυμίζει, άλλωστε, ότι, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 4 της οδηγίας περί αγρίων πτηνών, όπως έχουν ερμηνευθεί από το Δικαστήριο, εναπόκειται σε αυτήν να κατατάξει σε ΖΕΠ τα εδάφη που κρίνει πιο κατάλληλα σε αριθμό και έκταση για την προστασία των πτηνών. Επομένως, οι γαλλικές αρχές δεν ήταν υποχρεωμένες να κατατάξουν σε ΖΕΠ το σύνολο της ζώνης που έχει καταχωριστεί στον εθνικό κατάλογο των ΣΖΔΠ. Η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι ο σπιζαετός είναι το πιο χαρακτηριστικό είδος της ζώνης από πλευράς ορνιθολογικού ενδιαφέροντος. Όσο για τα αποδημητικά είδη, η ζώνη αυτή αποτελεί περισσότερο πέρασμα παρά τόπο διαμονής και αναζητήσεως τροφής. Παρατηρήθηκε, ωστόσο, ότι ορισμένα είδη, κατά την αποδημία τους, σταματούσαν για ένα διάστημα στη ζώνη αυτή, για ανάπαυση ή τροφή. Δεν υπήρχαν, ωστόσο, στην περιοχή Basse Corbières μεγάλες ζώνες συγκεντρώσεως όπως στις παράκτιες λίμνες.
- 13 Συναφώς, επιβάλλεται να υπομνηστεί, πρώτον, ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλείται διατάξεις, την ακολουθούμενη πρακτική ή καταστάσεις της εσωτερικής έννομης τάξης του, προκειμένου να δικαιολογήσει τη μη τήρηση των υποχρεώσεων και προθεσμιών που τάσσει μια οδηγία (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 18ης Μαρτίου 1999, C-166/97, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1999, σ. I-1719, σκέψη 13).
- 14 Δεύτερον, κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση του κράτους μέλους κατά τη λήξη της προθεσμίας που

έταξε η αιτιολογημένη γνώμη (βλ., μεταξύ άλλων, την προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψη 18). Δεν αμφισβητείται μεταξύ των διαδίκων ότι κανένα τμήμα της τοποθεσίας Basse Corbières δεν είχε καταταγεί σε ΖΕΠ πριν από την παρέλευση της προθεσμίας που έταξε η αιτιολογημένη γνώμη.

- 15 Τρίτον, δεν αμφισβητείται ότι στην τοποθεσία Basse Corbières υφίστανται φυσικές ζώνες που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ορνιθολογικό ενδιαφέρον, εν πάση περιπτώσει λόγω της παρουσίας του σπιζαετού, είδους που περιλαμβάνεται στο παράρτημα I της οδηγίας περί αγρίων πτηνών. Επιβάλλεται να τονιστεί, συναφώς, ότι οι γαλλικές αρχές κατέταξαν σε ΖΕΠ, τον Ιανουάριο του 1999, δύο τοποθεσίες φωλεοποιήσεως του σπιζαετού, που αντιστοιχούν σε συνολική έκταση περίπου 360 εκταρίων και των οποίων γίνεται μνεία ήδη σε δύο νομαρχιακές αποφάσεις για τη διατήρηση του βιοτόπου του είδους αυτού. Η μία από τις τοποθεσίες αυτές εκτείνεται στους γαλλικούς δήμους Tautavel και Vingrau, η άλλη στους δήμους Mauriy, Planèzes και Raziguères (Γαλλία).
- 16 Αντιθέτως, δεν αποδεικνύεται ότι υφίστανται αποδημητικά είδη που να δικαιολογούν την κατάταξη της τοποθεσίας Basse Corbières σε ΖΕΠ δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών. Πράγματι, όλα τα είδη που η Επιτροπή αναφέρει ως αποδημητικά για τον σκοπό αυτόν, όπως η σφηκοβαρβακίνα, ο τσίφτης, ο ψαλιδάρης, ο ασπρόγυπας, ο φιδαιτός, ο καλαμόκιρκος, ο βαλτόκιρκος και ο λιβαδόκιρκος, περιλαμβάνονται στο παράρτημα I της οδηγίας περί αγρίων πτηνών. Το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής εφαρμόζεται μόνο για τα αποδημητικά είδη που δεν αναφέρονται στο παράρτημα I.
- 17 Κατά συνέπεια, χωρίς να παρίσταται, εν προκειμένω, ανάγκη να εξεταστεί το ζήτημα ποια έκταση πρέπει να καλύπτει η ΖΕΠ στην τοποθεσία Basse Corbières ώστε να εκπληρούνται οι απορρέουσες από την οδηγία περί πτηνών υποχρεώσεις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Γαλλική Δημοκρατία παρέλειψε να κατατάξει, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, οποιαδήποτε περιφέρεια της τοποθεσίας Basse Corbières σε ΖΕΠ, υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί πτηνών. Κατά συνέπεια, η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτή ως προς το σημείο αυτό, εντός των προηγούμενων διασαφηνιζομένων ορίων.

Επί των μέτρων ειδικής διατηρήσεως

- 18 Όσον αφορά τα απαιτούμενα από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών μέτρα ειδικής διατηρήσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα μέτρα που έλαβαν οι γαλλικές αρχές για την τοποθεσία Basse Corbières είναι ανεπαρκή. Ειδικότερα, οι τρεις νομαρχιακές αποφάσεις για τη διατήρηση του βιοτόπου του σπιζαετού στην τοποθεσία αυτή περιλαμβάνουν, στις διατάξεις τους, μόνον το είδος αυτό και προβλέπουν ειδικά μέτρα μόνο γι' αυτό, παρά το γεγονός ότι αναφέρουν στα παραρτήματά τους και άλλα είδη αγρίων πτηνών εκτός από τον σπιζαετό. Πράγματι, οι αποφάσεις αυτές δεν διασφαλίζουν πλήρη και επαρκή προστασία όλων των ειδών αγρίων πτηνών που χρήζουν προστασίας στην εν λόγω τοποθεσία δυνάμει της οδηγίας περί αγρίων πτηνών, τόσο σχετικά με το σύστημα προστασίας καθεαυτό όσο και με τη γεωγραφική έκταση για την οποία θεσπίζεται.
- 19 Σύμφωνα με τη Γαλλική Κυβέρνηση, οι τρεις αυτές αποφάσεις για την προστασία του βιοτόπου διασφαλίζουν πλήρη προστασία των ειδών αγρίων πτηνών στις οικείες ζώνες. Η Γαλλική Κυβέρνηση σημειώνει, συναφώς, μεταξύ άλλων, ότι τα μέτρα προστασίας που προβλέπουν οι εν λόγω αποφάσεις για το σύνολο των οικείων ζωνών συνίστανται κυρίως στην απαγόρευση της αναρριχήσεως σε όλες τις μορφές της, από τις 15 Ιανουαρίου έως τις 30 Ιουνίου, και γενικότερα στην απαγόρευση όλων των εργασιών που μπορούν να βλάψουν την ακεραιότητα του βιοτόπου. Μέτρα αυτού του είδους ανταποκρίνονται στους στόχους διατηρήσεως όχι μόνον του πιο χαρακτηριστικού είδους των Basse Corbières, δηλαδή του σπιζαετού, αλλά και άλλων χαρακτηριστικών ειδών του βιοτόπου αυτού. Επιπλέον, οι οριζόμενες στις αποφάσεις για την προστασία του βιοτόπου ζώνες αντιστοιχούν στους βιοτόπους που ευνοούν, γενικώς, τα πετροφυή είδη που μοιράζονται την περιοχή τους με τον σπιζαετό.
- 20 Όσον αφορά τη φερόμενη ανεπάρκεια του συστήματος προστασίας που προκύπτει από τα μέτρα ειδικής διατηρήσεως τα οποία έλαβαν οι γαλλικές αρχές, επιβάλλεται εν πάση περιπτώσει η διαπίστωση ότι, παρά το γεγονός ότι οι τρεις αποφάσεις για την προστασία του βιοτόπου έχουν η κάθε μία ως κύριο στόχο τη διασφάλιση της διατηρήσεως του βιοτόπου του σπιζαετού και, επομένως, την προστασία του είδους αυτού, εντούτοις οι διατάξεις τους θεσπίζονται επίσης για την προστασία ολόκληρου

του φτερωτού βασιλείου που συχνάζει στις ζώνες που καλύπτει η ρύθμιση αυτή, καθόσον προβλέπουν, κατά τρόπο περισσότερο ή λιγότερο λεπτομερή, την απαγόρευση δραστηριοτήτων που μπορούν να βλάψουν την ακεραιότητα των εν λόγω βιοτόπων.

- 21 Άλλωστε, από κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν προκύπτει ότι το σύστημα που θεσπίζουν οι τρεις αποφάσεις περί προστασίας του βιοτόπου είναι ανεπαρκές σε σχέση με τους όρους διατηρήσεως κάποιου είδους αγρίων πτηνών στις ζώνες που προβλέπουν οι αποφάσεις αυτές.
- 22 Επομένως, ο λόγος που αντλείται από την ανεπάρκεια του συστήματος προστασίας που προκύπτει από τα μέτρα ειδικής διατηρήσεως που έλαβαν οι γαλλικές αρχές πρέπει να απορριφθεί.
- 23 Όσον αφορά τη φερόμενη ανεπάρκεια της γεωγραφικής εκτάσεως για την οποία θεσπίζονται τα εν λόγω μέτρα ειδικής διατηρήσεως, επιβάλλεται να τονιστεί ότι η ορνιθολογική ομάδα του Roussillon (στο εξής: OOR) κατέθεσε τον Μάρτιο του 1999 πρόταση κατατάξεως σε ΖΕΠ περιοχών εντός της ΣΖΔΠ Basse Corbières. Από τον σχετικό φάκελο προκύπτει ότι θεωρήθηκε κατάλληλη να καταταγεί σε ΖΕΠ η ζώνη που εκτείνεται από τη Serre de Vingrau-Tautavel έως την οπή του Cavall, σε επιφάνεια 950 εκταρίων. Η ζώνη αυτή περιλαμβάνεται καθ' ολοκληρίαν στη ΣΖΔΠ LR 07 που αντιστοιχεί στην τοποθεσία Basse Corbières, όπως προβλέπεται εν προκειμένω από την Επιτροπή και η οποία οριοθετήθηκε το 1991, κατόπιν σχετικού αιτήματος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, από την OOR και από την ομάδα έρευνας και πληροφόρησης για τα σπονδυλωτά και το περιβάλλον αυτών.
- 24 Κατά την OOR, την οποία η Γαλλική Κυβέρνηση αναγνωρίζει ως ανεξάρτητο της διοικήσεως φυσιολατρικό σωματείο που έχει δώσει δείγματα επιστημονικής σοβαρότητας και αντικειμενικότητας εδώ και πολλά χρόνια, η εν λόγω ζώνη, που υποβαθμίστηκε περίπου το 1990, πρέπει να θεωρηθεί κατατακτέα σε ΖΕΠ, μεταξύ

άλλων, λόγω της παρουσίας μεγάλων αρπακτικών όπως ο σπιζαετός, ο βασιλικός αετός, η πετρίτης και ο μπούφος, καθώς και ενός κορακοειδούς όπως η κοκκινοκαλιακούδα. Η παρουσία των ειδών αυτών στην εν λόγω περιοχή είναι λίγο πολύ μακρόχρονη, όπως προκύπτει από τα διάφορα έγγραφα της δικογραφίας στην παρούσα υπόθεση. Ο βασιλικός αετός, που διαμένει στην περιοχή αυτή από τον Ιανουάριο του 1998, είναι προφανώς το είδος που έφθασε τελευταίο.

- 25 Επιβάλλεται, επίσης, να τονιστεί ότι ο κατάλογος των ζωνών υψηλού ενδιαφέροντος για τη διατήρηση των αγρίων πτηνών, πλέον γνωστός με τα αρχικά IBA (δηλαδή Inventory of Important Bird Areas in the European Community), περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την εν λόγω ζώνη. Συναφώς, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι το Δικαστήριο θεώρησε ότι ο κατάλογος αυτός, παρ' όλον ότι δεν είναι δεσμευτικός από νομική άποψη για τα οικεία κράτη μέλη, μπορεί, λόγω της αναγνωρισμένης επιστημονικής αξίας του, να χρησιμοποιηθεί ως βάση αναφοράς για να εκτιμηθεί σε ποιο βαθμό ένα κράτος μέλος τήρησε την υποχρέωσή του για κατάταξη σε ΖΕΠ των πιο καταλλήλων, σε αριθμό και επιφάνεια, εδαφών για τη διατήρηση των προστατευόμενων ειδών (βλ. απόφαση της 19ης Μαΐου 1998, C-3/96, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, Συλλογή 1998, σ. I-3031, σκέψεις 69 και 70).
- 26 Από την οικονομία του άρθρου 4 της οδηγίας περί αγρίων πτηνών απορρέει ότι, εφόσον μια συγκεκριμένη ζώνη πληροί τα κριτήρια κατατάξεως σε ΖΕΠ, πρέπει να προβλέπονται για αυτήν μέτρα ειδικής διατήρησης ικανά να διασφαλίσουν, μεταξύ άλλων, την επιβίωση και αναπαραγωγή των ειδών αγρίων πτηνών που περιλαμβάνονται στο παράρτημα I της οδηγίας αυτής.
- 27 Από τους συνημμένους στη δικογραφία χάρτες προκύπτει, εν προκειμένω, ότι από τις τρεις αποφάσεις για την προστασία του βιοτόπου, που ελήφθησαν για την τοποθεσία Basse Corbières, μόνο μία αφορά τη ζώνη που η OOR υποδεικνύει ως κατατακτέα σε ΖΕΠ και ότι η απόφαση αυτή δεν αφορά παρά ένα τμήμα της οικείας ζώνης. Επιπλέον, τα 231 εκτάρια που προστατεύονται σύμφωνα με την εν λόγω απόφαση δεν περιλαμβάνονται καθ' ολοκληρία στη ζώνη αυτή.

- 28 Άλλωστε, για το τμήμα της εν λόγω ζώνης που δεν καλύπτει η οικεία απόφαση δεν φαίνεται να προβλέπεται οποιοδήποτε μέτρο ειδικής διατηρήσεως.
- 29 Υπό τις συνθήκες αυτές, ελλείπει αποδεικτικών στοιχείων ικανών να θέσουν υπό αμφισβήτηση το βάσιμο της προτάσεως της ΟΟΡ περί κατατάξεως σε ΖΕΠ της ζώνης 950 εκταρίων που εκτείνεται από τη Serre de Vingrau-Tautavel έως την οπή του Cavall, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, εφόσον σημαντικό τμήμα της ζώνης αυτής δεν υπάγεται στο σύστημα ειδικής διατηρήσεως, τα μέτρα ειδικής διατηρήσεως που έλαβαν οι γαλλικές αρχές είναι ανεπαρκή ως προς τη γεωγραφική έκταση για την οποία θεσπίζονται.
- 30 Συνεπώς, χωρίς να παρίσταται, εν προκειμένω, ανάγκη να εξεταστεί το ζήτημα εάν άλλες ζώνες της τοποθεσίας Basse Corbières είναι κατάλληλες να καταταγούν σε ΖΕΠ, προκύπτει ότι η Γαλλική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει επαρκή, ως προς τη γεωγραφική έκταση για την οποία θεσπίζονται, μέτρα ειδικής διατηρήσεως, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών. Επομένως, η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει, ως προς το σημείο αυτό, να γίνει δεκτή εντός των προηγουμένως διασαφηνιζομένων ορίων.

Επί της διαταράξεως και υποβαθμίσεως που προκλήθηκαν από τα λατομεία του Vingrau και του Tautavel

- 31 Κατά την Επιτροπή, δεδομένου ότι από την ημερομηνία της θέσεως σε εφαρμογή της οδηγίας περί οικοτόπων, δηλαδή από τις 10 Ιουνίου 1994, οι υποχρεώσεις που ορίζει το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας αυτής αντικαταστάθηκαν, δυνάμει του άρθρου της 7, από τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 4, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών, η εκπλήρωση των εν λόγω υποχρεώσεων που απορρέουν από την οδηγία περί οικοτόπων επιβάλλεται για την

τοποθεσία Basse Corbières από την ημερομηνία αυτή, ακόμη και αν η εν λόγω τοποθεσία δεν έχει ακόμη καταταγεί σε ΖΕΠ δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών.

32 Η Επιτροπή υποστηρίζει, προς απάντηση στο σχετικό ερώτημα που της τέθηκε από το Δικαστήριο, ότι, επειδή το άρθρο 7 της οδηγίας περί οικοτόπων ουδόλως τροποποιεί το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών, οι λόγοι που οδήγησαν το Δικαστήριο στην επέκταση του συστήματος προστασίας του άρθρου 4, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών στις ζώνες που δεν έχουν καταταγεί σε ΖΕΠ ισχύουν επίσης για το καθεστώς προστασίας που προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών, που τη διαδέχτηκε. Επιπλέον, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι, αν οι διατάξεις του άρθρου 7 της οδηγίας περί οικοτόπων πρέπει να ερμηνευθούν ότι σκολούν στην εφαρμογή των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο της 6, παράγραφοι 2 έως 4, μόνον για τις ΖΕΠ που έχουν όντως καταταγεί ως τέτοιες από τις εθνικές αρχές δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών, προκύπτει, κατ' αυτόν τον τρόπο, ένα δυαδικό σύστημα προστασίας, που δυσχερώς θα μπορούσε να δικαιολογηθεί. Πράγματι, το σύστημα προστασίας που θεσπίζει η οδηγία περί αγρίων πτηνών είναι πιο αυστηρό από εκείνο που προκύπτει από την οδηγία περί οικοτόπων. Είναι όμως παράδοξο οι ζώνες που παρουσιάζουν ορνιθολογικό ενδιαφέρον και για τις οποίες δεν προβλέπεται κατάταξη σε ΖΕΠ από εθνική ρύθμιση να υπάγονται σε σύστημα προστασίας πιο αυστηρό από εκείνο που εφαρμόζεται στις ζώνες που έχουν όντως καταταγεί σε ΖΕΠ από τα κράτη μέλη.

33 Η Επιτροπή σημειώνει ότι η υλοποίηση του σχεδίου ενάρξεως της εκμεταλλεύσεως των λατομείων στην περιφέρεια των δήμων Vingrau και Tautavel που περιλαμβάνονται στην τοποθεσία Basse Corbières μπορεί να επιφέρει διατάραξη των ειδών που έχουν το ενδιαίτημά τους στην τοποθεσία αυτή, καθώς και υποβάθμιση των οικοτόπων τους. Ειδικότερα, η έναρξη της εκμεταλλεύσεως λατομείων επιφέρει την εξοφάνιση τμήματος της περιοχής θήρας του σπιζαιετού και, ενδεχομένως, διατάραξη στην αναπαραγωγή του, λόγω οπτικών και ακουστικών οχλήσεων που συνεπάγεται η δραστηριότητα των λατομείων.

34 Η Επιτροπή ισχυρίζεται επίσης ότι, εν προκειμένω, ακόμη και αν για τον καθορισμό των ζωνών οι οποίες πρέπει να υπάγονται στο σύστημα ειδικής προστασίας ληφθούν

υπόψη μόνον οι ζώνες που έχουν καταταγεί σε ΖΕΠ από τις γαλλικές αρχές και που αντιστοιχούν στις ζώνες που καλύπτουν οι δύο αποφάσεις για την προστασία του βιοτόπου που αναφέρονται στη σκέψη 15 της παρούσας αποφάσεως, φαίνεται ότι το σχέδιο εκμεταλλεύσεως λατομείων από την εταιρία ΟΜΥΑ μπορεί να επηρεάσει σημαντικά τις ζώνες αυτές, οι οποίες παρουσιάζουν αναμφισβήτητο ορνιθολογικό ενδιαφέρον.

- 35 Κατά την Επιτροπή, θα έπρεπε, υπό τις συνθήκες αυτές, να είχε γίνει κατάλληλη εκτίμηση των επιπτώσεων του σχεδίου για τη διατήρηση της οικείας τοποθεσίας. Η μελέτη των επιπτώσεων που προηγήθηκε της εγκρίσεως της εκμεταλλεύσεως των λατομείων, που χρονολογείται από το 1994, δεν πληροί τον όρο αυτό.
- 36 Η Γαλλική Δημοκρατία παρέβη επίσης την υποχρέωσή της λήψεως κατάλληλων αντισταθμιστικών μέτρων. Πράγματι, κατά την Επιτροπή, η ανάπτυξη του φυράματος για τον σπιζαετό, η επιστημονική μελέτη του είδους αυτού, ο σχεδιασμός ενός προπετάσματος καθώς και ενός σχεδίου διαχειρίσεως του φυσικού περιβάλλοντος, εκτός του ότι δεν αφορούν τα άλλα είδη αγρίων πτηνών που χρήζουν προστασίας, δεν μπορούν να αντισταθμίσουν την προκαλούμενη διατάραξη και υποβάθμιση, εφόσον αυτές δεν έχουν εκτιμηθεί.
- 37 Εφόσον δεν υπήρξε κατάλληλη εκτίμηση των επιπτώσεων του σχεδίου για τα λατομεία στην κατατακτέα σε ΖΕΠ ζώνη του δήμου του Vingrau και επομένως δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο αρνητικών επιπτώσεων, οι γαλλικές αρχές έπρεπε να είχαν αρνηθεί να εγκρίνουν το σχέδιο αυτό, εκτός αν είχε αποδειχθεί ότι δεν υφίστατο καμία εναλλακτική λύση και το σχέδιο μπορούσε να δικαιολογηθεί βάσει σημαντικού δημοσίου συμφέροντος. Η Επιτροπή σημειώνει ότι πολλές αναφορές έγκυρων πανεπιστημιακών καταλήγουν στην ύπαρξη λύσεων ισοδυνάμων με αυτή του κοιτάσματος του Vingrau. Εν πάση περιπτώσει, ούτε η εταιρία ΟΜΥΑ ούτε οι γαλλικές αρχές έχουν μελετήσει σοβαρά τις άλλες αυτές λύσεις.
- 38 Η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν προσκόμισε κανένα αποδεικτικό στοιχείο, επιστημονικής ή άλλης φύσεως, που να επιτρέπει την απόδειξη της

προκλήσεως από τα λατομεία σημαντικών διαταράξεων για το ζεύγος των σπιζαετών καθώς και για τα άλλα είδη. Εν πάση περιπτώσει, η Γαλλική Κυβέρνηση αμφισβητεί ότι η έναρξη της εκμεταλλεύσεως των λατομείων μπορεί να επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις για τα είδη της τοποθεσίας αυτής. Ισχυρίζεται, συναφώς, πρώτον, ότι καμία από τις πραγματοποιηθείσες επιστημονικές μελέτες δεν κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εκμετάλλευση των λατομείων μπορεί να επιφέρει συνέπειες αυτού του είδους για το φερωτό βασίλειο και, μεταξύ άλλων, για τον σπιζαετό, ακολούθως ότι της εκμεταλλεύσεως αυτής προηγήθηκε λεπτομερής μελέτη των επιπτώσεων, που κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν υφίσταται σημαντική επίπτωση του σχεδίου στο περιβάλλον και, τέλος, ότι τέθηκαν σε εφαρμογή σημαντικά προληπτικά μέτρα, προκειμένου να αποφευχθούν ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις του σχεδίου στο περιβάλλον.

- 39 Η Γαλλική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι ο σπιζαετός υπήρχε στην περιοχή πριν από την έναρξη της εκμεταλλεύσεως του λατομείου του Tautavel, το 1968, και ότι παρέμεινε από τότε στην τοποθεσία αυτή, χωρίς η εκμετάλλευση του λατομείου να έχει προκαλέσει, κατά τρόπο αντιληπτό, διατάραξη του είδους. Κατά τη μελέτη του είδους αυτού, που πραγματοποιήθηκε από ανεξάρτητα της διοικήσεως τοπικά σωματεία για την προστασία των αγρίων πτηνών, τίποτε δεν επιτρέπει τη διαπίστωση ότι η μετακίνηση της εκμεταλλεύσεως του Tautavel στο Vingrau μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις, καθώς, ούτως ή άλλως, η περιοχή φωλεοποιήσεως του σπιζαετού δεν επηρεάζεται από τις δύο τοποθεσίες της εκμεταλλεύσεως.
- 40 Όσον αφορά την περιοχή θήρας του σπιζαετού, η Γαλλική Κυβέρνηση υπενθυμίζει ότι στην προπαρατεθείσα μελέτη των επιπτώσεων διευκρινίζεται, αφενός, ότι η αναγκαία για την εκμετάλλευση των λατομείων έκταση δεν πρέπει να προκαλεί υπέρμετρη διατάραξη των συνθηκών του είδους αυτού, η περιοχή θήρας του οποίου εκτείνεται σε πολλά τετραγωνικά χιλιόμετρα και, αφετέρου, ότι τηρήθηκαν τα προληπτικά μέτρα για την ανάπτυξη του μικρού φυράματος, με το οποίο τρέφεται ο αετός αυτός.
- 41 Όσον αφορά ενδεχόμενες εναλλακτικές λύσεις για το κοίτασμα που εκμεταλλεύεται επί του παρόντος η εταιρία ΟΜΥΑ στην περιφέρεια των δήμων Vingrau και

Tautavel, η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η εταιρία αυτή τις μελέτησε σοβαρά, αλλά ότι δεν αποτελούν λύση ισοδύναμη με αυτή του κοιτάσματος.

- 42 Η Γαλλική Κυβέρνηση, που αναγνωρίζει ότι δεν επικαλέστηκε τη μη δυνατότητα εφαρμογής των διατάξεων αυτών στην τοποθεσία Basse Corbières, υποστηρίζει, προς απάντηση ερωτήματος που τέθηκε από το Δικαστήριο σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας περί οικοτόπων σε ζώνες που δεν έχουν ακόμη καταταγεί σε ΖΕΠ, ότι η αντικατάσταση των υποχρεώσεων που προβλέπονται γι' αυτές από εκείνες του άρθρου 4, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 7 της οδηγίας περί οικοτόπων, δεν αφορά τις ζώνες που έχουν ήδη καταταγεί σε ΖΕΠ δυνάμει της οδηγίας περί αγρίων πτηνών.
- 43 Επιβάλλεται, πρώτον, να εξεταστεί αν το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας περί οικοτόπων έχει εφαρμογή στις ζώνες που δεν έχουν ακόμη καταταγεί σε ΖΕΠ, ενώ έπρεπε να είχαν καταταγεί.
- 44 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι το γράμμα του άρθρου 7 της οδηγίας περί οικοτόπων αναφέρει ρητά ότι το άρθρο της 6, παράγραφοι 2 έως 4, έχει εφαρμογή κατ' αντικατάσταση του άρθρου 4, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών, στις ζώνες που κατετάγησαν δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφοι 1 ή 2, της τελευταίας αυτής οδηγίας.
- 45 Επομένως, σύμφωνα με γραμματική ερμηνεία αυτού του χωρίου του άρθρου 7 της οδηγίας περί οικοτόπων, μόνον οι ζώνες που έχουν καταταγεί σε ΖΕΠ εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6, παράγραφοι 2 έως 4, της ίδιας οδηγίας.
- 46 Άλλωστε, το γράμμα του άρθρου 7 της οδηγίας περί οικοτόπων διευκρινίζει ότι το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας αυτής αντικαθιστά το άρθρο 4, παρ

γραφος 4, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών από την ημερομηνία θέσεως σε εφαρμογή της οδηγίας περί οικοτόπων ή από την ημερομηνία της κατάταξης από κράτος μέλος δυνάμει της οδηγίας περί αγρίων πτηνών, εφόσον αυτή είναι μεταγενέστερη. Το χωρίο αυτό του άρθρου 7 φαίνεται να ενισχύει την ερμηνεία κατά την οποία η εφαρμογή του άρθρου 6, παράγραφοι 2 έως 4, προϋποθέτει την κατάταξη της οικείας ζώνης σε ΖΕΠ.

- 47 Κατά συνέπεια, οι ζώνες που δεν έχουν καταταγεί σε ΖΕΠ, ενώ έπρεπε να είχαν καταταγεί, συνεχίζουν να υπάγονται στο ειδικό καθεστώς του άρθρου 4, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών.
- 48 Τα περί αντιθέτου επιχειρήματα που προβάλλει η Επιτροπή δεν μπορούν αν γίνουν δεκτά.
- 49 Έτσι, το γεγονός ότι το σύστημα προστασίας του άρθρου 4, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών έχει εφαρμογή, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 2ας Αυγούστου 1993, C-355/90, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 1993, σ. I-4221, σκέψη 22), στις ζώνες που δεν έχουν καταταγεί σε ΖΕΠ, ενώ έπρεπε να είχαν καταταγεί, δεν συνεπάγεται ότι το σύστημα προστασίας που προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας περί οικοτόπων αντικαθιστά το σύστημα που αναφέρθηκε πρώτο για τις ζώνες που δεν έχουν καταταγεί σε ΖΕΠ, ενώ έπρεπε να είχαν καταταγεί.
- 50 Άλλωστε, όσον αφορά το επιχειρήμα της Επιτροπής που αντλείται από το εφαρμοζόμενο δυαδικό σύστημα, επιβάλλεται να τονιστεί ότι το γεγονός ότι οι σημειούμενες στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως ζώνες υπάγονται, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών, σε πιο αυστηρό σύστημα από αυτό που προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας περί οικοτόπων για τις ζώνες που έχουν καταταγεί σε ΖΕΠ, δεν φαίνεται να στερείται δικαιολογήσεως.

- 51 Συναφώς, επιβάλλεται η υπόμνηση, στην οποία προέβη επίσης ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 99 των προτάσεών του, ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να αντλεί πλεονεκτήματα από τη μη τήρηση των κοινοτικών του υποχρεώσεων.
- 52 Αν κράτος μέλος το οποίο, κατά παράβαση της οδηγίας περί οικοτόπων, δεν κατέταξε σε ΖΕΠ τοποθεσία που έπρεπε να είχε καταταγεί σε τέτοια μπορούσε να επικαλεστεί το άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών, το κράτος αυτό θα αντλούσε ένα τέτοιο πλεονέκτημα.
- 53 Πράγματι, ελλείψει τυπικής πράξεως κατατάξεως μιας τέτοιας τοποθεσίας σε ΖΕΠ, ο αποτελεσματικός έλεγχος, σύμφωνα με το άρθρο 155 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 211 ΕΚ), της εφαρμογής της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας περί οικοτόπων από τα κράτη μέλη και η ενδεχόμενη διαπίστωση πιθανών παραβάσεων των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτήν καθίστανται ιδιαιτέρως δυσχερείς για την Επιτροπή. Συγκεκριμένα, αυξάνεται αισθητά ο κίνδυνος σχέδια μη άμεσα συνδεδεμένα ή αναγκαία για τη διαχείριση του τόπου που βλάπτουν την ακεραιότητα αυτού να γίνουν δεκτά από τις εθνικές αρχές κατά παράβαση της εν λόγω διαδικασίας, να διαφύγουν τον έλεγχο της Επιτροπής και να προκαλέσουν σοβαρές, ήτοι ανεπανόρθωτες, οικολογικές ζημιές, αντιθέτως προς τους όρους διατηρήσεως του τόπου αυτού.
- 54 Παρεμφερείς δυσκολίες αντιμετωπίζουν τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που νομιμοποιούνται να επικαλεστούν, ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, συμφέροντα συνδεδεμένα με την προστασία της φύσεως, και, μεταξύ άλλων, της άγριας πτηνοπανίδας, δηλαδή κυρίως οι οργανισμοί προστασίας του περιβάλλοντος.
- 55 Μια τέτοια κατάσταση είναι ικανή να διακυβεύσει την υλοποίηση του στόχου της ιδιαίτερης προστασίας της άγριας πτηνοπανίδας που προβλέπει το άρθρο 4 της

οδηγίας περί αγρίων πτηνών, όπως αυτή ερμηνεύθηκε από τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 11ης Ιουλίου 1996, C-44/95, Royal Society for the Protection of Birds, Συλλογή 1996, σ. I-3805, σκέψεις 23 και 25).

- 56 Όπως τόνισε κατ' ουσίαν ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 102 των προτάσεών του, ο δυαδικός χαρακτήρας των συστημάτων που εφαρμόζονται, αντιστοίχως, στις ζώνες που έχουν καταταγεί σε ΖΕΠ και σε αυτές που έπρεπε να είχαν καταταγεί προορέπει τα κράτη μέλη να προβούν σε κατατάξεις, καθόσον αποκτούν έτσι τη δυνατότητα προσφυγής σε διαδικασία που τους επιτρέπει την υιοθέτηση σχεδίου που βλάπτει μία ΖΕΠ, για επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως και υπό ορισμένες προϋποθέσεις.
- 57 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας περί οικισμών δεν έχει εφαρμογή στις ζώνες που δεν έχουν καταταγεί σε ΖΕΠ, ενώ έπρεπε να είχαν καταταγεί.
- 58 Συνεπώς, η αιτίαση που αντλείται από την παράβαση του άρθρου 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας περί οικισμών πρέπει να απορριφθεί.
- 59 Επιβάλλεται, επομένως, η διαπίστωση ότι η Γαλλική Δημοκρατία, παραλείποντας να κατατάξει οποιαδήποτε περιοχή της τοποθεσίας Basse Corbières σε ΖΕΠ και να λάβει επαρκή, ως προς τη γεωγραφική έκταση για την οποία θεσπίζονται, μέτρα ειδικής διατηρήσεως για την τοποθεσία αυτή, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί αγρίων πτηνών.
- 60 Η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί κατά τα λοιπά.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 61 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα. Σύμφωνα όμως με το άρθρο 69, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, το Δικαστήριο μπορεί να συμφηφίσει τα έξοδα ολικώς ή μερικώς σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Δεδομένου ότι τα αιτήματα της Επιτροπής έγιναν μόνον εν μέρει δεκτά, τα δικαστικά έξοδα πρέπει να συμφηφιστούν.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

- 1) Η Γαλλική Δημοκρατία, παραλείποντας να κατατάξει οποιαδήποτε περιοχή της τοποθεσίας Basse Corbières σε ζώνη ειδικής προστασίας και να λάβει επαρκή, ως προς τη γεωγραφική έκταση για την οποία θεσπίζονται, μέτρα ειδικής διατηρήσεως για την τοποθεσία αυτή, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών.

- 2) **Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.**
- 3) **Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.**

Gulmann

Σκουρής

Schintgen

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Δεκεμβρίου 2000.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

R. Grass

C. Gulmann